

havia nom Caramén qui és en la fi de la Barberia qui afronta ab los *Negrins*» (D*Ag.*). — ⁶ En l'edició de *NCL* del *Spill* es punctua com a: «boval, *negrella*» (p. 192.21). — ⁷ Cf. a l'arag. de Fonz *negrillón* 'niella' (Z*RPb.* xlv, 1925, 238), que va amb l'aranès *nerillon*, bearnès *nerilhou* (Palay); a Echo es diu *negrillo* i *negrilla*, que és una deformació fonèrica de *neguilla* (< NIGELLA) amb la influència de *negro* (sobre aquest punt, veg. DECH iv, 222a36). — ⁸ Martí Gadea, que era d'Alcoi, inclou *negrello* [sic] «mangla, tizne, honguillo parásito negruzco... que ataca y destruye los granos de los cereales» (D*ic. val.-cast.*, p. 1327). — ⁹ El manuscrit duu *naray*, i l'esmena fou suggerida per l'editor d'aquesta edició, R. Aramon (III, 287). — ¹⁰ Es pot afegir al que es diu allí aquest exemple de L. de León: «A este zelo se sigue el estudio de la mortificación triste y *denegrido* y que pone en todo estrecha tasa y medida» (*Nombres de Cristo*), «Más blanco que la nieve, ni que el alabastro; aunque ya *denegrido* y afeado con los golpes» (citat per D*Aut.* de Ribad., *Fl. Sanct. Vid. de Christo*). — ¹¹ Aquest equivalent de *niella*, en lloc de *nigella*, s'ha originat de la versió castellana de Dioscòrides per Dr. A. Laguna (Lib. III, cap. 87); com indica P. Font i Quer, *Plantas medicinales* (Barcelona 1962), p. 179, Dioscòrides donava *melanthium* com a equivalent de *Nigella sativa*, en cast. dit *ajenuz* o *neguilla bortense* (o simplement *neguilla*). — ¹² Notem també el fr. *nielle*, oc. ant. *niela*, port. *nigela*, mossàr. *nāgilla* (recollit per Abunbuclatix i Abenloyon (Simonet, s. v. *nechila*); el cast. *neguilla* suposa una influència de *negro*; una influència posterior d'aquest ha produït *negrilla* o *negrillo* (per ex. en l'arag. d'Echo); en el català de Mall. tenim *negrejó*, veg. supra, i a més la nota 8. — ¹³ E. Roig, J. Amades (BDC xiv, 1926, 42), defineixen *niell* com a 'roca a flor d'aigua i prop de la costa' (a Blanes), i afegeixen que si surt de flor d'aigua s'anomena *escuit* a l'Empordà. — ¹⁴ Comp. it. *niello*, fr. *nielle* (f.), l'autenticitat del qual és dubtosa fonèticament; d'altra banda, el cast. *niel* (cap a 1610, *aniel* c. 1300), probablement sigui un manlleu del català (DECH iv, 222a40 i n. 2); el marroq. *niyâl* [Almacari, a. 1613], potser provingui del castellà o del català (id., n. 4).

Negú, V. ningú (NO) *Negueix*, V. no *Neguera*, V. nyac n. 1.

NEGUIT, 'inquietud o ànsia angoixosa, desassossec', mot de documentació tardana en la llengua, format molt probablement damunt l'adjectiu *neguitós* 'ple de neguits', que té paral·lels en aragonès, en occità modern i italià antic i dialectal, i que són explicables per un llatí medieval *(I)NIQUITOSUS o NEQUITOSUS 'inic, malvat',¹ derivats de INQUITATEM. □ I.^a doc.: c. 1650 DT*o.* «*Neguit*: Maeror, -oris, tristitia, -ae».

Lacav. 1696 ja ens dona tota la fraseologia moderna: *quin neguit vos ha pres!*, *dar-se al neguit*, *causar neguit a algú*, *tenir neguit*; després el trobem en Mi-

làF: «Ab quin *neguit* se la mira [=la cintura de seda] / sent dins el cor una forsa que l'empeny per a que clave / al nom de Lobna la boca» (Arnaldó de Bas., ed. Gili, p. 316), i en Verdaguer, *Atl.*, 1867 vi, 14b. Els primers exemples de *neguitat* i *neguitejar* són també de les darreries del S. xvii (veg. infra). D'altra banda, *neguitós* (escrit *ni-*) apareix ja cap al final del S. xv en la llista de «Mots grossers i pagesívols» de Mn. Bernat Fenollar: «[Evitar de dir] *niguitós* per dir *iniquitós*».² És una dada important que no sols antedata la documentació de *neguit* per un segle i mig, sinó a més associa *neguitós* amb (I)NIQUITOSUS mitjançant un intermediari semi-culte *iniquitós*. Cap al final del S. xv les dues formes *niguitós* i (I)*iniquitós* devien alternar a València, car el cas és que *niquitós* ha continuat en la forma *nyiquitós* fins als temps moderns, definit per Escrig com «vidrioso, --- el sujeto que fácilmente se resiente, enoja o desazona de cualquier cosa»; vam registrar a més *niquitoso* a la zona xurra d'Ènguera-Canal de Navarrés en un sentit molt semblant: 'home fastijós, que causa molèsties' (1965, al poble de Navarrés), i Borao ens dona aquesta darrera forma com «dengue, hombre que se emplea en menudencias y reparos despreciables».

L'aparició de *neguitós* en l'esmentada llista de Fenollar ens indica que aquest mot i d'altres relacionats amb ell com *neguitat* es consideraven de to molt popular. Val a dir que un examen dels exemples antics del cultisme *iniquitat* no deixen descobrir cap matís relacionat amb *neguit* o *neguitat*, però les formes com *neguitat*, que es troben en el ms. B de les *VidesR* reemplaçant la *iniquitat* del ms. P (f° 19r2), i *aniquitats* (grafia per *eniquitats*) que figura en Reixac, *Questa*, 30.19, ens proven que aquests mots corrien en formes semi-populars. Endemés, recordem que l'adjectiu dialectal *nic*, *niga* (amb variant *ny-*) 'irritable, malsofrit, que té mal geni' (usual a Mall. i Eiv.),³ sembla ser una continuació de INIQUUS, -QUA 'inic, -qua', també per tractament semi-culte (veg. REW, 4439); veg. *inic* (IGUAL).

Les formes corresponents en occità són: *inquietous*, *neguitous* «chargé d'infirmités, necessiteux», i *iniqueta*, *enequita*, *nequita*, que signifiquen «infirmité» a més de 'iniquitat'. En italià antic *nequitoso* és «cattivo, dannoso» (Monaci, 126 vi, 3) i Boccaccio va emprar-lo en el significat de 'irat, furios': «Il che udendo Calandrino e veggendo che veduto era, pieno de cruccio e di dolore --- *niquitoso* corse verso la moglie --- le die per tutta la persona pugna e calci» (Decameron VIII, iii);⁴ un cop més en el mateix sentit en *Filastrato* v, 15; avui *iniquitoso* «rabbioso», dial. *niquitos* «malvaggio» (Spitzer, *LexikK*, p. 98).

Pel que fa al descabdellament semàntic en català, una evolució de la idea de 'inic, malvat' a '(persona) plena d'angúnies, neguits' no sorprèn, car tant l'occità «chargé d'infirmités» com l'italià «furioso, rabbioso» suposen un pas de 'l'home de mals sentiments o pensaments' a 'l'home afligit (de mals sentiments i pensaments)', 'afligit de dolor i ira'. Notem amb aquest motiu l'aparició consecutiva de «pieno de cruccio e di